

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет філології
Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Юрій КОТЛЯР

«29» 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Галузь знань: А Освіта

Спеціальність: А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.11 Фізична культура

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Розробник

Ірина ДАНИЛЕНКО

Оксана ХАРЧУК

Завідувач кафедри розробника

Наталія ЛЕБЕДИНЦЕВА

Завідувач кафедри спеціальності,

Надія ДОВГАНЬ

Гарант освітньої програми

Інна ГОРОДИНСЬКА

Декан факультету ФВіС

Віталій ВЕРБИЦЬКИЙ

В.о. директора ННПО

Катерина ЗУБ

Начальник НМВ

Євгенія ПОСТИКІНА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Українська мова (за професійним спрямуванням)		
Галузь знань	А Освіта		
Спеціальність	А4. Середня освіта (за предметними спеціальностями)		
Спеціалізація (якщо є)	А4.11 Фізична культура		
Освітня програма	Середня освіта (Фізична культура)		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Статус дисципліни	Нормативна		
Курс навчання	1-й		
Навчальний рік	2025-2026 н. р.		
Номер(и) семестрів:	Денна форма	Заочна форма	
	2	2, 3	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	32 год.	10
	– годин самостійної роботи студентів	58 год.	80
Відсоток аудиторного навантаження	36 %	11 %	
Мова викладання	українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)		контрольна робота 3 триместр	
Форма підсумкового контролю	залік		

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування національно-мовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіювання особливостей фахової мови.

Зазначена мета передбачає реалізацію низки **завдань**, а саме:

1) засвоєння основоположних понять з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»;

2) усвідомлення значущості державної мови в професійному спілкуванні;

3) оволодіння основами фахової мови;

4) опанування норм укладання документів.

Об'єктом вивчення курсу є українське фахове мовлення.

Предметом: 1) основи сучасного професійного мовлення, 2) технічна термінологія, 3) правила укладання фахової документації, 4) культура наукової та професійної української мови, 5) актуальні види і форми професійної мовленнєвої діяльності й комунікації.

Передумови для вивчення дисципліни: зважаючи на те, що метою курсу є свідоме практичне оволодіння українською літературною мовою та особливостями фахової мови, то й пов'язаний він з відповідними дисциплінами, а саме: шкільним курсом рідної мови та «Сучасною українською літературною мовою».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Відповідно до освітньої програми очікувані результати навчання включають вміння:

ПРН 2	Спілкуватися українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування.
ПРН 4	Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
Тема 1. Сучасна українська літературна мова. Фахова мова.		2	4
Тема 2. Функціональні стилі сучасної української мови. Офіційно-діловий стиль у професійній комунікації.		2	4
Тема 3. Документ як різновид офіційно-ділового стилю.		4	6
Тема 4. Етикет службового листування.		2	4
Тема 5. Науковий стиль у професійній комунікації.		2	4
Тема 6. Етапи становлення української термінології. Роль термінів в професійному мовленні.		2	4
Тема 7. Культура українського слововживання в професійній комунікації.		2	4
Тема 8. Морфологічні норми української фахової мови.		10	12
Тема 9. Синтаксичні норми української фахової мови		2	4
Тема 10. Орфоепічні норми. Культура усного професійного спілкування.		2	4
Тема 11. Риторика та мистецтво презентації.		2	4
Всього за курсом:		32 годин	58 годин

Заочна форма:

Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
2 триместр			
Тема 1. Сучасна українська літературна мова. Фахова мова.			6
Тема 2. Функціональні стилі сучасної української мови. Офіційно-діловий стиль у професійній комунікації.			6
Тема 3. Документ як різновид офіційно-ділового стилю.		2	8
Тема 4. Етикет службового листування.			6
Тема 5. Науковий стиль у професійній комунікації.		2	6
3 триместр			
Тема 6. Етапи становлення української термінології. Роль термінів в професійному мовленні.			6
Тема 7. Культура українського слововживання в професійній комунікації.		2	6
Тема 8. Морфологічні норми української фахової мови.		2	18
Тема 9. Синтаксичні норми української фахової мови			6
Тема 10. Орфоепічні норми. Культура усного професійного спілкування.		2	6
Тема 11. Риторика та мистецтво презентації.			6
Всього за курсом:		10 годин	80 годин

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій – лекції не передбачено навчальним планом

4.2. План практичних (семінарських, лабораторних, півгрупових) занять

Денна форма

№	Тема заняття / план
1.	Тема 1: Сучасна українська літературна мова. Фахова мова . 1. Поняття національної та літературної мови. 2. Найістотніші ознаки літературної мови. Види мовних норм. 3. Фахова мова як різновид літературної мови. 4. Мовна ситуація сьогодення.
2.	Тема 2: Функціональні стилі сучасної української мови. Офіційно-діловий стиль у професійній комунікації.

	<p>1. Поняття функціонального стилю. Різновиди функціональних стилів української мови.</p> <p>2. Ознаки офіційно-ділового стилю.</p>
3.	<p>Тема 3: Документ як різновид офіційно-ділового стилю.</p> <p>1. Документ як основний жанр офіційно-ділового стилю.</p> <p>2. Реквізити документів.</p>
4	<p>Тема 3: Документ як різновид офіційно-ділового стилю.</p> <p>1. Правила оформлення ділових паперів.</p> <p>2. Укладання особових документів.</p>
5.	<p>Тема 4: Етикет службового листування.</p> <p>1. Особливості розвитку сучасного ділового листування.</p> <p>2. Класифікація листів.</p> <p>3. Реквізити листів та їхнє оформлення.</p> <p>4. Етикет службового листування.</p>
6.	<p>Тема 5: Науковий стиль у професійній комунікації.</p> <p>1. З історії становлення наукового стилю української мови.</p> <p>2. Ознаки наукового стилю.</p> <p>3. Основні жанри наукового стилю.</p>
7.	<p>Тема 6: Етапи становлення української термінології. Роль термінів у професійному мовленні.</p> <p>1. З історії становлення української термінології. Термінологічні словники.</p> <p>2. Ознаки термінів.</p> <p>3. Роль термінів у професійному мовленні.</p>
8.	<p>Тема 7: Культура українського слововживання в професійній комунікації.</p> <p>1. Синоніми та пароніми в професійному спілкуванні.</p> <p>2. Уживання іншомовних слів у фахових текстах.</p> <p>3. Мовні кліше.</p>
9.	<p>Тема 8: Морфологічні норми української фахової мови (іменник).</p> <p>1. Стилістичне використання категорій роду, числа, відмінка іменника в документах.</p> <p>2. Специфіка вживання відмінкових закінчень родового, давального, знахідного, кличного відмінків.</p> <p>3. Правопис прізвищ, імен, по батькові.</p>
10.	<p>Тема 8: Морфологічні норми української фахової мови (прикметник, займенник).</p> <p>1. Прикметники в професійному мовленні.</p> <p>2. Особливості використання займенників у різних видах документів. Поняття «пошанної множини».</p>
11.	<p>Тема 8: Морфологічні норми української фахової мови (числівник).</p> <p>1. Відмінювання і правопис числівників.</p> <p>2. Сполуки числівників з іменниками.</p> <p>3. Числівники як компоненти складних іменників і прикметників.</p>
12.	<p>Тема 8: Морфологічні норми української фахової мови (числівник).</p> <p>1. Конструкції на позначення дати і часу.</p> <p>2. Правила записування словосполук із цифрами.</p>
13.	<p>Тема 8: Морфологічні норми української фахової мови (дієслово, дієслівні форми)</p> <p>1. Дієслівні категорії.</p> <p>2. Дієслівні форми в професійному мовленні.</p>
14.	<p>Тема 9: Синтаксичні норми української фахової мови.</p> <p>1. Специфіка вживання прийменникових конструкцій в професійному мовленні.</p> <p>2. Координація підмета і присудка. Розщеплення присудка.</p> <p>3. Особливості вживання однорідних членів речення.</p> <p>4. Особливості вживання відокремлених членів речення.</p>

	<p>5. Особливості вживання вставних, вставлених конструкцій та звертань.</p> <p>6. Пунктуація в простому та простому ускладненому реченні.</p> <p>7. Особливості вживання сурядних конструкцій.</p> <p>8. Особливості вживання підрядних конструкцій.</p> <p>9. Особливості вживання безсполучникових конструкцій.</p> <p>10. Особливості вживання конструкцій з різними видами зв'язку.</p> <p>11. Пунктуація в складних реченнях.</p>
15.	<p>Тема 10: Культура усного професійного спілкування.</p> <p>1. Орфоепічні норми української літературної мови.</p> <p>2. Акцентуаційні норми української літературної мови.</p> <p>3. Робота з текстами.</p> <p>4. Етикет спілкування.</p>
16.	<p>Тема 11: Риторика та мистецтво презентації.</p> <p>1. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.</p> <p>2. Мистецтво аргументації.</p>

Заочна форма

№	Тема заняття / план
2 триместр	
1.	<p>Тема 3: Документ як різновид офіційно-ділового стилю.</p> <p>1. Документ як основний жанр офіційно-ділового стилю.</p> <p>2. Реквізити документів.</p> <p>3. Правила оформлення ділових паперів.</p> <p>4. Укладання особових документів.</p>
2	<p>Тема 5: Науковий стиль у професійній комунікації.</p> <p>1. З історії становлення наукового стилю української мови.</p> <p>2. Ознаки наукового стилю.</p> <p>3. Основні жанри наукового стилю.</p>
3 триместр	
3.	<p>Тема 7: Культура українського слововживання в професійній комунікації.</p> <p>1. Синоніми та пароніми в професійному спілкуванні.</p> <p>2. Уживання іншомовних слів у фахових текстах.</p> <p>3. Мовні кліше.</p>
4.	<p>Тема 8: Морфологічні норми української фахової мови.</p> <p>1. Морфологічні норми української фахової мови (прикметник, займенник).</p> <p>2. Морфологічні норми української фахової мови (іменник).</p> <p>3. Морфологічні норми української фахової мови (прикметник, займенник).</p> <p>4. Морфологічні норми української фахової мови (числівник).</p> <p>5. Морфологічні норми української фахової мови (дієслово, дієслівні форми)</p>
5.	<p>Тема 10: Культура усного професійного спілкування.</p> <p>1. Орфоепічні норми української літературної мови.</p> <p>2. Акцентуаційні норми української літературної мови.</p> <p>3. Робота з текстами.</p> <p>4. Етикет спілкування.</p>
	Разом 10 годин

4.3. Самостійна робота

4.3.1. Обов'язкові види самостійної роботи

Самостійна робота студентів передбачає виконання 58 год (денна форма), 80 год (заочна форма).

№	Назва теми
1.	<i>Підготовка до практичних занять</i>
1.1.	Письмові відповіді на контрольні питання до практичного заняття.
1.2.	Письмове виконання вправ і завдань з усними коментарями на практичному занятті.
2.	<i>Підготовка до контрольної роботи:</i>
2.1.	Контрольна робота

Самостійна робота студентів передбачає опрацювання контрольних питань до кожного практичного завдання та письмове виконання вправ і завдань відповідно до запропонованого алгоритму чи зразка. Підготовка відповіді до теоретичного (контрольного) питання обов'язково включає ознайомлення студентів з основною та додатковою літературою до теми. Виконання ж вправ і завдань сприятиме формуванню стійких навичок нормативного українського фахового мовлення.

Зразок практичного заняття

Тема: Морфологічні норми української фахової мови (числівник)

1. Відмінювання і правопис числівників.
2. Сполуки числівників з іменниками.
3. Числівники як компоненти складних іменників і прикметників.
4. Конструкції на позначення дати і часу.
5. Правила запису словосполук із цифрами.

Завдання 1. Подайте стислі письмові відповіді на питання:

1. Які правила написання слів, що містять у своїй основі числівник, Ви знаєте?
2. Які розряди за значенням та за будовою мають числівники? Схарактеризуйте правила їх правопису.
3. Назвіть 5 народних прикмет, у складі яких були б числівники.
4. Підготуйте історію походження назв деяких числівників.
5. Назвіть 5 фразеологізмів, 5 прислів'їв або приказок, що мають у своєму складі числівники.
6. За частотним словником з'ясуйте, числівники якого розряду найуживаніші в мовленні.

Завдання 2. Подані числівники запишіть словами.

725 000-й, 7 000-й, 138 000 000-й, 398-й, 60 000 000-й, 146-й, 3 000-й, 564-й, 8 000 000-й, 190 000-й, 6 000-й, 799-й, 650-й, 50-й, 70-й, 900 000 000-й, 390 000-й, 60 000-й, 110 000-й, 300-й, 751 000-й, 80-й, 60-й, 40 000-й, 147-й, 140 000-й, 659-й, 700-й, 200-й, 258 000 000-й.

Завдання 3. Від поданих сполучень утворіть складні прикметники.

158 км, 763 м, 79 хв, 325 кг, 75 років, 195 днів, 1000 літ, 846 л, 57 т, 3000 років, 1000 т, 368 вулиць, 477 м, 34 вагони, 892 г, 3 поверхи, 2 елементи, 4 тисячі, 4 акти, 83 доби, 54 с, 62 хв, 478 га, 24 поверхи, 63 ц, 55 років, 175 літ, 869 т, 100 днів, 120 серій, 190 м, 22 %, 4 колеса, 3 бали, 2 кімнати, 36 годин, 175 %, 57,5 %, 2 дюйми, 500 км, 8 кутів, 1000 кг, 7 комплектів.

Завдання 4. Випишіть форми, у котрих неправильно поєднано іменники з числівниками, попередньо відредагувавши їх.

Тридцять два голубця, вісім з половиною кілограмів, між першим і сімнадцятим лютим, сорок три харків'янина, десять страв, три додатки, півтора аркуша, сім склянок, чотири зошита, шість кілограм, три книжки, два львів'янина, двадцять чотири сини, півтора метра, півтора гривні, семеро козенят, сім олівців, три брата, чотири шматка, шістдесят

чотири українця, одинадцять балів, три громадянина, дев'ять пунктів, із восьмим березням, два зуби, тринадцять років, чотири зубці, двадцять два болгарина, три професори, двоє малят, тридцять три портрета, чотири цілих п'ять десятих відсотків, чотири рушника, сім цілих п'ять десятих кілограма, вісім квитків, троє дівчат, чотири літри, вісім днів, півтора куплета, з двадцять четвертим серпня, сімдесят два слухачі, двадцять чотири англійці, сорок три канали, п'ять з половиною років, півтора порції, дев'ять з половиною тижнів, два киянина, чотири з половиною ложки, три грузини, п'ятнадцять з половиною відсотків, три іванофранківця, двадцять два поверха, п'ятдесят дві пари штанів.

Завдання 5. Запишіть у словосполученнях та реченнях цифри словами, вживаючи їх у відповідному відмінку.

За 7 замками. Жонглювати 11 м'ячами. У 90 питаннях зі 100. На 136 львівських тролейбусах. Працювали із 27 студентами. Користуйтеся 8 джерелами. Близько 46 відсотків. Крокувало до 1296 осіб. Торгували на 707 місцях. Без 15 копійок гривня. Подолали 2/3 шляху. Чи може людина говорити 20–25 мовами? А 40? Історія зафіксувала: людина може оволодіти 26, 27, 28 мовами (є такі приклади) чи вільно розмовляти 19 і знати ще близько 12 мов, а зі словником працювати ще з 54 мовами. Надіслали вітання 67 працівникам. Вітаю з 1 вересня.

Завдання 6. Запишіть математичну дію словами.

$$22000 + 549 = ?$$

$$3674 - 2346 = ?$$

$$12890 + 5623 = ?$$

$$25090 - 7634 = ?$$

До 3.475.072 додати 34; скласти 696 з 13.844 скільки разів 16 міститься у 329; від 7.865 відняти 777; сума чисел дорівнює 456.093; до 71.052 додати 27; скласти 235 з 5.896; скільки разів 12 міститься у 701; від 542.027 відняти 555; сума чисел дорівнює 2.040.006.784.

До 764 396 додати 5 892, сума чисел дорівнює (скільки?) 346 679, 156 235 скласти з 1 590 367 156; скільки разів 986 міститься у 5 190 480 316. До 700 686 додати 496. Від 146 350 відняти 5016. Як називається число з 7 нулями? Скільки разів 591 міститься у 478 980? Сума чисел дорівнює 3 001 101 663. 916 скласти з 201 478.

Завдання 7. Відкоригуйте словосполучення. Зверніть увагу на правильний вибір прийменника.

П'ятнадцять хвилин п'ятої, десять хвилин першої, пів восьмої, без п'ятнадцяти сім, у сімнадцять годин сорок хвилин, біля вісімнадцятої.

Завдання 8. Дайте відповідь на запитання: «Котра година?»

7:15; 8:20; 9:30; 13:00; 15:45; 18:35; 22:00; 22:13; 00:00; 23:40.

Завдання 9. Провідмініайте словосполучення: 2196 делегатів, 16798 громадян, 4852 апельсини, 1964 спортсмени, 2463 вагони, 5170 студентів, 741 будинок, 1467 студентів, 2019 рік, 5,96 метра, 83 викладачі.

Завдання 10. У поданих реченнях числівники запишіть словами, поставивши їх, як і іменники, у потрібній граматичній формі. Визначте відмінок і синтаксичну функцію числівників (можна виконувати на роздруківках).

I. До кінця вахти залишилося 1 ½ (година). 2 (будинок) й справді було вже заселено. На 1/3 (чорнозем) висіваються городні культури. 3 поверхи вже збудували. Від 778 (квартира) надійшли замовлення на ремонт. 4 (місяць) тривала облога міста. Із 1964 (учень) проведено екскурсії під час канікул. 5,2 км дороги заасфальтовано. Усім 28 (маля) зроблено щеплення проти віспи. Разом із 37 (мішок) зерна відправлено 1009 (ящик) яблук. 7,1 (день) тривав експеримент. 3 (тиждень) ішли дощі. 4 (віз) стояли на подвір'ї. По 34 (швидкісна лінія) пройшли ремонтники. 6 з половиною (рік) вирощували сад. 6 3/5 (рік) минуло з того часу. 2 (камінь) лежали на дорозі. 3 (брат) жили разом. 2 (півник) горох молотили. 4 (дід) ловили рибу. Вранці зустрілись 2 (сусід) й завели розмову.

II. Вітаємо вас з 1 (вересень). 2 з половиною (день) тривали перегони. Площа земельної ділянки – 44,3 га. Підготували подарунки до 8 (березень). Дістатися до 60 км. За

7 (замок). Сьогодні ти повинен прочитати 1,5 (десяток) сторінок. У нашому місті працює понад 2,5 (тисяча) (мале підприємство). Жонглювати 11 (м'яч). У 90 (питання) із 100. На 136 (маршрут) автобуса. Запросити 25 (студент). Вручити мандати 478 (делегат). Користуйтесь 9 (джерел).

III. Ціна патоки на ринку – 30 (гривня). Згідно з розрахунком, що додається, сума несплаченого боргу складає 1 456 (гривня). Господарством закуплено 100 чистопородних племінних (телиця) та 73 племінних (свинка) на суму 14 657 (гривня). Посівні площі господарства збільшено до 496 га. Перші візуальні ознаки дії гербіциду проявляються на 5–7-ий день (при засусі або прохолодній погоді – на 14–20-ий день) у вигляді пожовтіння верхівок стебел, країв листя та затримки росту бур'янів.

IV.1. Найбільшим морем, що омиває Україну, є Чорне море, яке має площу близько 420 тис. км². Особливістю моря є зараженість його вод, починаючи з глибини 150–200 м, сірководнем. 2. Найбільшим серед кажанів є вечірниця велетенська: довжина її тіла досягає 104 мм, маса – до 76 г. Найшвидша тварина суші – заєць. Він може роз-винути швидкість до 70 км/год, олень – до 67, вовк – 65, лисиця і козуля – до 60 км/год.

V. Реклама у всеукраїнській пресі була виділена як найефективніша (3,9 бал __). Аутсайдер рейтингу – реклама на регіональному радіо (2 бал __). Реклама на транспорті посіла 7 місце (3,15 бал __). Існує приблизно 30 вид__ реклами. Найбільш розповсюдженими є наклейки формату 30 x 15 сантиметр__. Прокат на місяць коштує 2,7 долар __. За 1/8 аркуш__ в міні-газеті замовник має заплатити 760 долар__. За оренду однієї площини напільної світлової касети формату 1,2 x 1,8 метр__ - 540-660 долар__ на місяць. Реклама на двох бортах наземного транспортного засобу у Запоріжжі коштує 150 долар__ на місяць, прокат повністю пофарбованого тролейбуса або трамвая майже в півтора раз__ дорожчий, одна рекламна наклейка в салоні тролейбуса коштує 2-2,3 долар__.

Завдання 11. Подані речення відредагуйте письмово відповідно до чинних норм сучасної української літературної мови. Поясніть характер помилок.

1. Двоє наших співробітниць перебувають на змаганнях. 2. Четвірко дев'ятикласників брали участь у районній олімпіаді з географії. 3. З доповідями на конференції виступили троє професорів нашого інституту. 4. Двадцять двоє слідчих були нагороджені премією в розмірі двоє мільйонів карбованців. 5. П'ятеро дів лікарі боролися за життя хворого. 6. Я зміг відповісти тільки на четверо питань. 7. На ярмарці ми придбали шестеро грабель і четверо лопат. 8. На дитмайданчику в зоопарку бавились три ведмежати та дві лошати. 9. Двадцять п'ятеро співаків приймали участь у першому турі конкурсу, до фіналу вийшло одинадцять. 10. За канікули я повинен прочитати четверо оповідань і двоє повістей.

Зразок варіанта контрольної роботи

Денна форма / заочна форма

Варіант № 0

Теоретичний блок

Продовжіть речення:

Літературна мова – це...

Мовна норма – це...

Офіційно-діловий стиль – це...

Документ – це...

Практичний блок

Завдання 1. Знайдіть слова, написання яких не відповідає нормам українського правопису. Запишіть їх правильно.

Між'ядерний, прив'ялий, жирафячий, буряковий, Лукян, комп'ютер, травянистий, кювет, кольє, мільярд, кар'єра; хрустнути, чесний, кістковий, перстні, блискнути, агенство, великопісний, провістник; бджолинний, ввілляти, священний, картопляник, забобоний,

натхненник; престол, ссадити, росчесаний, зформувати, пристарий, престаркуватий; галицьковолинське князівство, Всесвітня рада миру, національний банк України, Панамський Перешийок, Венера милоська, Палеоліт; рентгенотерапія, розрив трава, мульти-мільйонер, штабскапітан, віцепрезидентський, суспільно політичний, вугільно-чорний, хімічно зв'язаний, американсько-англійський; на опашки, у сто крат, доснаги, коли-не-коли, надзелень.

Завдання 2. Відредагуйте документ.

Директору спортивного клубу переможець Бойко Васильові Ільчу від Петраш Александра. Олексівича., який проживає за такою адресою: (м. Запоріжжя, ул. Мира, 5, кв. 7)

Заява.

Прошу вас звільнити мене з обіймаємої мною посади в зв'язку з власним бажанням по сімейним обставинам.

05 квітня 2023 року

(підпис) Петраш М. О.

Завдання 3. Напишіть лист-прохання (фабула довільна), використовуючи типові мовні звороти.

Завдання 4. Перепишіть, розставляючи розділові знаки.

Патріотизм починається зі ставлення до своєї мови об'єктивно поняття рідної мови виступає поряд з поняттям рідного дому батьківської хати материнського тепла вітчизни тобто мова сприймається не просто як засіб комунікації і навіть не тільки як знаряддя формування думок а значно інтимніше як одне з головних джерел що оживляють патріотичні почуття як рецептор духовно-емоційного життя людини (В. Русанівський)

Денна форма: Оцінювання контрольної роботи: теоретичний блок (кожне питання оцінюємо по 1 б. = 4 бали), практичний блок (1, 2, 4 питання оцінюємо по 5 б. = 15 балів; 3 питання – 3 бали). Усього: 22 бали.

Заочна форма: Оцінювання контрольної роботи: теоретичний блок (кожне питання оцінюємо по 2 б. = 8 балів), практичний блок (1, 2, 4 питання оцінюємо по 6 б. = 18 балів; 3 питання – 3 бали). Усього: 30 балів.

5. Підсумковий контроль (залік) 2 семестр денна / 3 триместр заочна

5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття національної та літературної мови.
2. Найістотніші ознаки літературної мови. Види мовних норм.
3. Фахова мова як різновид літературної мови.
4. Мовна ситуація сьогодення.
5. Поняття функціонального стилю. Різновиди функціональних стилів української мови.
6. Ознаки офіційно-ділового стилю.
7. Документ як основний жанр офіційно-ділового стилю. Реквізити документів.
8. Особливості розвитку сучасного ділового листування.
9. Класифікація листів.
10. Реквізити листів та їхнє оформлення.
11. Етикет службового листування.
12. З історії становлення наукового стилю української мови.
13. Ознаки наукового стилю.

14. Основні жанри наукового стилю.
15. З історії становлення української технічної термінології. Словники технічних термінів.
16. Ознаки термінів.
17. Синоніми та пароніми в професійному спілкуванні.
18. Уживання іншомовних слів у фахових текстах.
19. Мовні кліше.
20. Стилїстичне використання категорій роду, числа, відмінка іменника в документах.
21. Специфіка вживання відмінкових закінчень родового, давального, знахідного, кличного відмінків.
22. Прикметники в професійному мовленні.
23. Особливості використання займенників у різних видах документів.
24. Відмінювання і правопис числівників.
25. Сполуки числівників з іменниками.
26. Числівники як компоненти складних іменників і прикметників.
27. Конструкції на позначення дати і часу.
28. Правила записування словосполук із цифрами.
29. Дієслівні категорії та дієслівні форми в професійному мовленні.
30. Дієприкметникові й дієприслівникові форми в професійних текстах.
31. Безособові форми на -но, -то.
32. Специфіка вживання прийменникових конструкцій в професійному мовленні.
33. Координація підмета і присудка. Розщеплення присудка.
34. Особливості вживання однорідних членів речення.
35. Орфоепічні норми української літературної мови.
36. Акцентуаційні норми української літературної мови.
37. Етикет спілкування.
38. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
39. Мистецтво аргументації.
40. Презентація як різновид публічного мовлення.
41. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань.
42. Основні вимоги до культури професійного мовлення фахівця з фізичної культури і спорту.
43. Поняття мовленнєвої компетентності та її складники.
44. Нормативність, точність і доречність мовлення у професійній діяльності.
45. Лексичні помилки у фаховому мовленні та способи їх уникнення.
46. Типові граматичні помилки у професійних текстах.
47. Особливості використання термінів у спортивній документації.
48. Структура та мовні особливості службових документів (наказ, довідка, характеристика).
49. Вимоги до мови та оформлення резюме.
50. Вимоги до мови та структури пояснювальної записки.
51. Особливості укладання протоколу та звіту.
52. Види ділового спілкування у професійній діяльності.
53. Вербальні й невербальні засоби професійної комунікації.
54. Основні правила підготовки до публічного виступу.
55. Структура публічного виступу (вступ, основна частина, висновки).
56. Засоби логічного зв'язку в науковому та професійному тексті.
57. Особливості редагування фахового тексту.
58. Вимоги до мови навчально-наукових робіт студентів (реферат, курсова, звіт з практики).
59. Поняття академічної доброчесності та мовні способи уникнення плагіату.
60. Роль української мови як державної у професійній діяльності фахівця.

5.2. Зразок варіанта письмової залікової роботи

Варіант № 0

1. Напишіть характеристику (фабула довільна). За схемою класифікації документів охарактеризуйте її.

2. Запишіть числівники словами й провідмінійте їх: 1284, 6/10.

3. Доберіть українські відповідники до слів іншомовного походження: аргумент, пріоритет, рентабельний, стимул, саміт, імідж, компенсація, ліміт, авторитет, аналогія, фактор, фіксувати, кур'єр, експеримент, локальний, фундатор, електорат, акцент, нюанс, домінувати.

4. Відредагуйте речення:

А) Адміністрація інституту надіслала листа на мій домашній адрес.

Б) Покінчивши з цим питанням, перейшли до біжучих справ.

В) Другим заходом змагань було звернутись до діючих тренсеров і попросити їх прийняти участь у фінал.

Г) Треба сказати, що цей факт звучить у доповіді правдиво і цілком логічно витікає з розвитку подій.

Г) Очевидно, на думку тренера, треба було краще працювати за кидок через себе.

* Критерії оцінювання залікової роботи: 1 питання – 12 б., 2-3 питання по 5 б., 4 питання – 8 б. Усього: 30 балів.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма

2 семестр

№ з/п	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1.	Практичні заняття (загальна кількість – 16 занять по 3 бали):	48 б.
2.	Контрольна робота	22 б.
3	Залік	30 б.
	Усього:	100 б.

*Діагностика знань студентів здійснюється за допомогою:

1. Усного й письмового опитування студентів на практичних заняттях.
2. Виконання контрольної роботи, котра передбачає відповідь на теоретичні питання, виконання практичних завдань.
3. Виконання залікової роботи.

Критерії оцінювання

денна форма

1. Оцінювання якості підготовки до практичних занять:

а) оцінка «відмінно» (3 бали) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував семінарське заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з конспектом лекції;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (2 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% практичного заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки, добре ознайомився з конспектом лекції, але не користувався додатковою літературою;

- правильно, в цілому, виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтувавши хід власних думок;

в) оцінка «задовільно» (1 бал) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів з боку викладача чи інших студентів, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з конспектом лекції;

- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок;

г) оцінка «незадовільно» (0 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував семінарське заняття в обсязі, меншому за 50%, по суті й за змістом не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;

- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

2. Оцінювання якості виконаної контрольної роботи:

а) оцінка «відмінно» (19-22 бали) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є вичерпною, змістовною, логічною, у ній відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано без помилок відповідно до зразків-еталонів, поданих у лекціях та на практичних заняттях;

б) оцінка «добре» (14-18 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є повною, змістовною, логічною, проте в ній є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 3-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано відповідно до зразків-еталонів, поданих у лекціях та на практичних заняттях, але в ньому наявні помилки (не більше 2-х);

в) оцінка «задовільно» (7-13 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є неповною, але змістовною, проте в ній є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 5-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві неточності; у завданні допущено студентом помилки (не більше 4-х);

г) оцінка «незадовільно» (1-6 бали) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є поверховою (або відповідь на питання відсутня), яка не відповідає змісту питання, у ній є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 6-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві порушення; у завданні допущено студентом помилки (від 5-ти і більше).

3. Оцінювання якості залікової роботи:

- написання та характеристика тексту документа (максимально 12 балів);

- знання специфіки відмінювання та вживання числівників (максимально 5 балів);

- знання іншомовної лексики (максимально 5 балів);

- редагування речень (максимально 8 балів).

а) оцінка «відмінно» (25-30 балів) виставляється студентові, якщо:

- текст документа написано без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови та правильно охарактеризовано (за схемою класифікації документів);

- запропоновано нормативні парадигми відмінювання числівників;
- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних;
- відредаговано речення відповідно до літературних норм.

Допускається не більше 2 негрубих помилок в тексті перекладу та ще 1 помилка загалом в інших завданнях.

б) оцінка «добре» (19-24 балів) виставляється студентіві, якщо:

- текст документа написано переважно без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови та охарактеризовано (за схемою класифікації документів) з незначними недоліками;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено окремі неточності слововживання;

- відредаговано речення загалом відповідно до літературних норм.

Допускається не більше 3-4 негрубих помилок або 2 грубі помилки в тексті перекладу та ще 2 помилки загалом в інших завданнях будь-якого характеру.

в) оцінка «задовільно» (8-18 балів) виставляється студентіві, якщо:

- текст документа написано переважно з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови, його характеристика неповна;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено неточності слововживання;

- відредаговано речення загалом відповідно до літературних норм.

Допускається не більше 5 негрубих помилок або 3 грубі помилки в тексті перекладу та ще 3 помилки загалом в інших завданнях.

г) оцінка «незадовільно» (0-7 балів) виставляється студентіві, якщо:

- текст документа записано з помилками без дотримання лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови, його характеристика фрагментарна;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено значні неточності слововживання;

- відредаговано речення помилково.

Допущено більше 10 помилок у тексті перекладу будь-якого характеру та від 4 і більше помилок загалом в інших завданнях.

Заочна форма 3 триместр

№ з/п	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1.	Практичні заняття (загальна кількість – 5 занять по 8 балів):	40 б.
2.	Контрольна робота	30 б.
3	Залік	30 б.
	Усього:	100 б.

*Діагностика знань студентів здійснюється за допомогою:

1. Усного й письмового опитування студентів на практичних заняттях.
2. Виконання контрольної роботи, котра передбачає відповідь на теоретичні питання, виконання практичних завдань.
3. Виконання залікової роботи.

Критерії оцінювання заочна форма

1. Оцінювання якості підготовки до практичних занять:

а) оцінка «відмінно» (7-8 балів) виставляється студентові, якщо він:

- у повному обсязі (на 100%) підготував семінарське заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки використав додаткову літературу, добре ознайомився з конспектом лекції;
- правильно (без помилок) виконав вправу чи завдання, обґрунтувавши хід власних думок;

б) оцінка «добре» (5-6 бали) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 75% практичного заняття, по суті й за змістом розкрив поставлену перед ним проблему, але при цьому допустив неточності у формулюванні визначень, понять і явищ;
- дав розгорнуту логічну відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки, добре ознайомився з конспектом лекції, але не користувався додатковою літературою;

- правильно, в цілому, виконав вправу чи завдання, допустивши 1-2 помилки, проте обґрунтувавши хід власних думок;

в) оцінка «задовільно» (3-4 бал) виставляється студентові, якщо він:

- підготував 50% семінарського заняття, загалом розкрив поставлену перед ним проблему, але під час відповіді допустив низку помилок, або пропустив важливі факти, або не зміг пояснити сутність того чи іншого явища;

- дав неповну (часткову) відповідь на контрольне (-і) питання, що потребувало суттєвих доповнень чи коментарів збоку викладача чи інших студентів, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури, погано ознайомився з конспектом лекції;

- виконав вправу чи завдання зі значною кількістю помилок або неточностей, не зміг обґрунтувати (або частково обґрунтував) хід власних думок;

г) оцінка «незадовільно» (0-2 балів) виставляється студентові, якщо він:

- підготував семінарське заняття в обсязі, меншому за 50%, по суті й за змістом не розкрив поставленої перед ним проблеми або відмовився відповідати;

- дав неправильну (нелогічну) відповідь на контрольне (-і) питання, при цьому під час підготовки не використав додаткової літератури або відмовився відповідати;

- неправильно (зі значною кількістю помилок чи неточностей) виконав вправу чи завдання, не зміг пояснити хід виконання або зовсім не виконав вправи чи завдання.

2. Оцінювання якості виконаної контрольної роботи:

а) оцінка «відмінно» (26-30) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є вичерпною, змістовною, логічною, у ній відсутні фактичні помилки та порушення мовних норм, а терміни, явища й поняття проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано без помилок відповідно до зразків-еталонів, поданих у лекціях та на практичних заняттях;

б) оцінка «добре» (21-25 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є повною, змістовною, логічною, проте в ній є незначні неточності, а в окремих випадках наявні мовні та мовленнєві помилки (не більше 3-х); терміни, явища й поняття загалом проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано відповідно до зразків-еталонів, поданих у лекціях та на практичних заняттях, але в ньому наявні помилки (не більше 2-х);

в) оцінка «задовільно» (16-20 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є неповною, але змістовною, проте в ній є неточності, порушено логічний виклад думок, а в окремих випадках наявні мовні та

мовленнєві помилки (не більше 5-х); терміни, явища й поняття загалом майже не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві неточності; у завданні допущено студентом помилки (не більше 4-х);

г) оцінка «незадовільно» (0-15 балів) виставляється студентові, якщо:

- відповідь на теоретичне питання є поверховою (або відповідь на питання відсутня), яка не відповідає змісту питання, у ній є суттєві неточності, порушено логічний виклад думок, наявні мовні та мовленнєві помилки (від 6-ти та більше); терміни, явища і поняття загалом не проілюстровано прикладами;

- практичне завдання виконано, але порушено порядок його виконання або в ньому є суттєві порушення; у завданні допущено студентом помилки (від 5-ти і більше).

3. Оцінювання якості залікової роботи:

- написання та характеристика тексту документа (максимально 12 балів);

- знання специфіки відмінювання та вживання числівників (максимально 5 балів);

- знання іншомовної лексики (максимально 5 балів);

- редагування речень (максимально 8 балів).

а) оцінка «відмінно» (25-30 балів) виставляється студентові, якщо:

- текст документа написано без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови та правильно охарактеризовано (за схемою класифікації документів);

- запропоновано нормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних;

- відредаговано речення відповідно до літературних норм.

Допускається не більше 2 негрубих помилок в тексті перекладу та ще 1 помилка загалом в інших завданнях.

б) оцінка «добре» (19-24 балів) виставляється студентові, якщо:

- текст документа написано переважно без помилок з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови та охарактеризовано (за схемою класифікації документів) з незначними недоліками;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено окремі неточності слововживання;

- відредаговано речення загалом відповідно до літературних норм.

Допускається не більше 3-4 негрубих помилок або 2 грубі помилки в тексті перекладу та ще 2 помилки загалом в інших завданнях будь-якого характеру.

в) оцінка «задовільно» (8-18 балів) виставляється студентові, якщо:

- текст документа написано переважно з дотриманням лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови, його характеристика неповна;

- запропоновано загалом нормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено неточності слововживання;

- відредаговано речення загалом відповідно до літературних норм.

Допускається не більше 5 негрубих помилок або 3 грубі помилки в тексті перекладу та ще 3 помилки загалом в інших завданнях.

г) оцінка «незадовільно» (0-7 балів) виставляється студентові, якщо:

- текст документа записано з помилками без дотримання лексичних, граматичних, орфографічних норм сучасної української літературної мови, його характеристика фрагментарна;

- запропоновано ненормативні парадигми відмінювання числівників;

- дібрано питомі нормативні українські слова до іншомовних, однак виявлено значні неточності слововживання;

- відредаговано речення помилково.

Допущено більше 10 помилок у тексті перекладу будь-якого характеру та від 4 і більше помилок загалом в інших завданнях.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні

1. Гарбар І.В., Гарбар А.І. Мовний путівник професійного комуніканта. Навчальний посібник. Миколаїв : НУК. 2023. 163 с.
2. Плотницька І.М. Ділова українська мова. Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ. 2022. 256 с.
3. Плотницька І.М. Основи наукового мовлення. Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ. 2022. 252 с.
4. Тетарчук І. Ділова українська мова. Навчальний посібник : ЦУЛ. 2020. 156 с.
5. Шевчук С. Українське ділове мовлення. Навчальний посібник. Київ : Алерта. 2022. 312 с.
6. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ : Алерта. 2023. 536 с.

7.2. Додаткові

1. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. Київ : Наук. думка, 2019. 391 с.

7.3. Словники, довідники, енциклопедії, довідкові джерела:

1. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
2. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь : Перун, 2003. 1440 с.
3. Волощак М. Неправильно – правильно : Довідник з українського слововживання : За матеріалами засобів масової інформації. Київ : Вид. центр «Просвіта», 2000. 128 с.
4. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2004. 448 с.
5. Горпинич В.О. Словник географічних назв України : Топоніми та від топонімічні прикметники : Близько 25 000 слів. Київ : Довіра, 2001. 526 с.
6. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З . Словник-довідник з культури української мови. Київ : Знання, 2004. 367 с.
7. Єрмоленко С.Я., Бирик С.П., Тодор О.Г. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
8. Жайворонок В.В. Велика чи мала літера? : Словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2004. 202 с.
9. Дзюбишина-Мельник Н.Я., Дудик П.С., Єрмоленко С.Я. Культура мови на щодень Київ : Довіра, 2002. 170 с.
10. Культура української мови : довідник / за ред. В.М. Русанівського. Київ : Либідь, 1990. 394 с.
11. Орфоепічний словник української мови : у 2-х т. / за ред. М.М. Пещак. Київ : Довіра, 2001.
12. Пономарів О. Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб., 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.
13. Сербенська О., Білоус М. Екологія українського слова : практичний словничок-довідник. Львів : компанія «Манускрипт», 2003. 68 с.
14. Словник іншомовних слів / за заг. ред. Л.О. Пустовіт. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.

7.4. Інтернет-ресурси:

1. Лінгвістичний портал – <http://www.mova.info>
2. Словники й енциклопедії онлайн – <http://rozum.org.ua>
3. Сайт про українську мову – <http://ukrajinskamova.org.ua>
4. Основні правила української орфографії
<http://sevntu.com.ua/jspui/bitstream/123456789/3167/1/d060013.pdf>